

УРОКИ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ: КУЛЬТУРНО-МОВНІ ЦІННОСТІ КРАЇНИ ВРАНІШНЬОГО СОНЦЯ У ДІАЛОЗІ КУЛЬТУР

Карпенко Зоя,

*учитель-методист японської мови, учитель японської мови
Київської гімназії східних мов № 1, м. Київ, Україна*

У Законі України «Про освіту» визнано міжнародне співробітництво важливою умовою формування у здобувачів загальної середньої освіти, особливо старшої школи, культурно-мовних демократичних цінностей, поваги до традицій та звичаїв партнерів по комунікації¹. Найефективнішим засобом, що сприяє усвідомленню сучасними школярами свого майбутнього, є вироблення і планування життєвої стратегії. Цього вимагає світ зі своїм прискореним науково-технічним прогресом, що характеризується інформаційною перенасиченістю, глобалізаційними викликами. У цьому контексті вчителі японської мови нашої гімназії розглядають: ситуативні методики на уроках японської мови²; вивчення японської мови та культури Японії³; життєві цінності та етикет японців⁴; підходи до навчання японської літератури⁵, вважаючи це важливими чинниками формування діалогу культур.

Зі свого боку науковці зазначають, що: сучасний світ жадає іншого ставлення до освіти, тож людина повинна безупинно вчитися, навіть професію вона змінює кілька разів упродовж життя, не кажучи вже про необхідність освоювати безліч інших знань і вмій⁶; становлення нової моделі системи освіти України потребує зміни цілей шкільної освіти, бо за мінливого світу зі своїми викликами розвиток учнів старшої школи має спрямовуватись на розвиток здатності пояснювати явища дійсності, оцінювати прояви соціального і духовного життя, на розуміння їх синерге-

тичного зв'язку⁷; культурологічний підхід до навчальної діяльності уможливило досягнення вищого рівня сформування культурологічної компетентності особистості як продукту діалогу культур^{8 (с. 58)}.

Двосторонні зв'язки між Японією та Україною нині набули динамічного розвитку, особливо після Революції Гідності. Саме цей історичний період став ґрунтовним для відновлення національної свідомості, виховання поваги до українського, цінування української мови і традицій. Формування цінностей нового формату у встановленні національної ідентичності та власного державотворення мають спільні риси з уявленням ціннісних орієнтирів японців.

Держави Японія та Україна, які мають політичні, економічні, географічні, релігійні та інші відмінності, такі споріднені прагненням до збереження власної етнічної самодостатності та національно-культурної самобутності, прояви яких простежуються у всіх сферах життя. Тому у першому звіті Надзвичайного та Повноважного Посла Японії в Україні Шігекі Сумі зазначено, що урядом Японії підтримано реформи в нашій країні та надано допомогу, розмір якої став найбільшим серед інших країн. Адже саме демократичні цінності, свобода слова та права людини, які були задекларовані у новій Конституції Японії після Другої світової війни, визначили пріоритетний економічний розвиток країни та її подальше процвітання.

Процеси глобалізації носять не лише політичний та економічний характер, а й освітньокультурний. Духовну глобалізацію треба взяти за основу міжкультурної комунікації – як зразок толерантного діалогу на різних рівнях. Д. Ікеда та М. Згуровський зазначають, що між націями слід зводити мости на різних рівнях, дуже важливими є дипломатичні канали, політичні діалоги та економічна співпраця, та значну роль відіграють культурні зв'язки, наукові освітні обміни й суто людські контакти⁹. Тому в основі самореалізації української молоді має бути усвідомлення власної місії, принципи якої формуються на засадах суспільних моральних цінностей ще у закладах загальної середньої освіти.

При цьому враховувати сучасні виклики, пов'язані з розвитком країни, на уроках японської мови – першочергове завдання вчителя у Київській гімназії східних мов № 1. Учні 10-11 класів навчаються японської мови за програми, де визначено такі теми: «History of Japan» – «Історія Японії», «Independence of Ukraine» – «Незалежність України», «Japanesereligion» – «Релігія Японії», «An occasion which changes smb's outlook» – «Випадки, що змінюють світогляд», «Environmentissues» – «Проблеми навколишнього середовища», «Humanrelationship» – «Стосунки між людьми», «A disaster» – «Стихійні лиха», «Japanese cuisine» – «Японські страви», «Japanese traditions and festival» – «Свята та традиції Японії», «Awedding» – «Весільна церемонія», «Japanese Literature» – «Література Японії», «The sights of Tokyo» – «Видатні місця Tokyo», «Taras H. Shevchenko» – «Т. Г. Шевченко», «Japanese movies, anime» – «Кінематограф Японії», «A Ukrainian flag, anationalanthem, anationalemblem» – «Державні символи України: прапор, гімн, серп».

На уроках японської мови культурно-мовні цінності пов'язуються з питаннями синтезу культури та з віднайденням спільних точок дотику у

налагодженні системи міжлюдських ставлень. Спільною рисою культурно-мовних цінностей, які беруть початок із сімейних традицій та передаються із покоління в покоління, формуються впродовж століть, є національна свідомість, формування якої є важливим на уроках японської мови. Упорядкування даних тем для здобувачів профільної середньої освіти надає можливість розширити лексичний запас через нерозривний зв'язок зі світовою та національною історією, культурою, національними традиціями японців. Мета вчителя японської мови – навчити учнів розмірковувати про гармонізацію культурно-мовних цінностей японців, про формування нового світогляду та толерантного ставлення. Тільки на таких загальнолюдських цінностях, актуальність яких дуже гостро відчувається саме для учнів такої вікової категорії, вибудовується структура людських відносин, що забезпечить мирні перспективи подальшого розвитку. Ідейна спрямованість уроків японської мови реалізується через теми, які мають соціальне навантаження, тобто теми, які є актуальними для сьогодення.

Формування культурно-мовних цінностей на уроках японської мови відбувається нероздільно з формуванням ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. Процеси глобалізації та інтеграції, в яких зараз Україна бере активну участь, вимагатимуть трансформації свідомості здобувачів освіти, які формують громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей.

¹ Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>

² Ісаєва М. Ситуативні методики на уроках японської мови: комунікативна компетенція і цінності. *Дидактика: теорія і практика*. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2017. С. 116–122.

³ Карпенко З. Мотиваційний розвиток мовних компетентностей здобувачів освіти у процесі вивчення японської мови та культури Японії. *Дидактика: теорія і практика*. Київ : Педагогічна думка, 2018. С. 75–79.

⁴ Кондратьєва Г. Б. Життєві цінності та етикет японців у змісті навчання японської мови старшокласників. *Дидактика: теорія і практика*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2014. С. 100–106.

⁵ Сегеда Ж. Науково-методичні підходи до навчання японської літератури у гімназії. *Дидактика: теорія і практика*. Київ : Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2017. С. 168–172.

⁶ Васьківська Г. О. Людина як об'єкт наукового пізнання у контексті суб'єктивного досвіду старшокласників. *Молодь і ринок*. 2012. № 2 (85). С. 67–71.

⁷ Косянчук С. В. Формування ціннісно-сміслових орієнтацій старшокласників в умовах особистісно-орієнтованого навчання. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти* : зб. наук. праць / Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне : РДГУ, 2014. Вип. 8(51). С. 132–136.

⁸ *Формування змісту профільного навчання: теоретико-методологічний аспект* : кол. монограф. / [авт. кол.: Г. О. Васьківська, В. І. Кизенко, С. В. Косянчук, О. В. Барановська та ін.]. Київ, 2018. 260 с. URL: <http://lib.iitta.gov.ua/713853/>

⁹ Ікеда Д., Згуровський М. З. *Діалоги. Японія і Україна - різні долі, спільні надії*. Київ, 2013. 301 с.